

**REVITALIZACIJA KULTURNO POVIJESNE
CJELINE**

ŠKRIP

IDEJNO RJEŠENJE

Veljača 2016.

UVOD

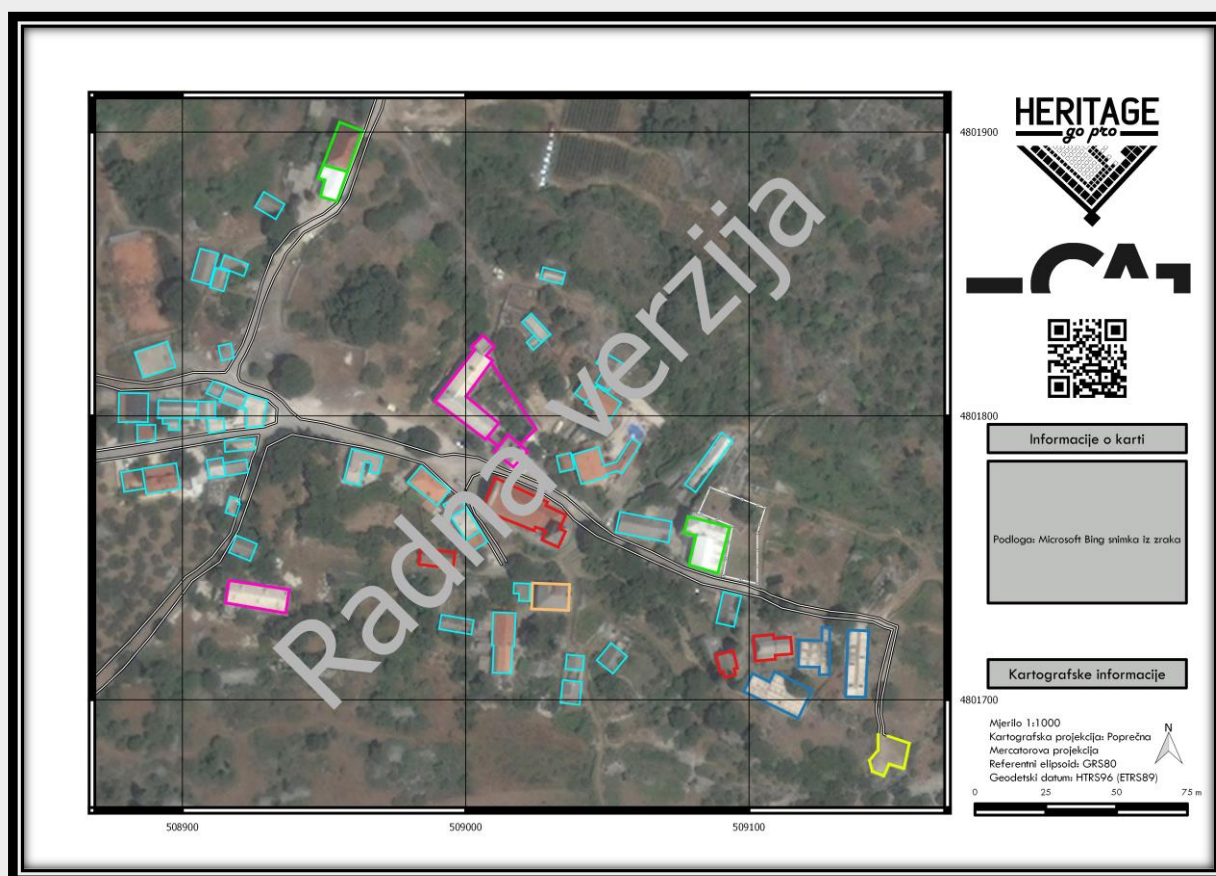
S ciljem da se potrebe stanovništva Grada Supetra za daljnjim razvojem svog životnog prostora zadovolje te zbog turističke potražnje za povećanjem atraktivnosti, raznolikosti i kvalitete destinacijske ponude ustanovljena je potreba izrade projekta koji će osigurati korištenje atraktivnog i često zanemarenog kulturnog dobra otoka Brača i Grada Supetra - naselja Škrip s njegovom užom okolicom. Slijedom navedenoga potaknuta je izrada *Idejnog rješenja* kojem je zadaća na jednom mjestu objediniti glavne projektne sastavnice u svrhu lakše organizacije i planiranja metodologije čitavog projekta. Projekt pod nazivom *Revitalizacija kulturno povijesne cjeline Škrip* je sastavljen od aktivnosti koje su usmjerene održivom korištenju prostora naselja Škrip s konačnim ciljem revitalizacije naselja, sukladno postojećim mjerama Europske Unije i Republike Hrvatske o projektnoj pripremi i provedbi, kao i njegovoj održivosti. Također, metodologija izrade *Idejnog rješenja* počiva na participatornosti, kontinuitetu i interdisciplinarnosti. Interdisciplinarni pristup je ključan u razvoju glavnih sastavnica projekta: napose povijesno-umjetničkih praksi, interpretaciji baštine, povijesti i arheologije, te urbanizma, arhitekture, muzeologije, etnografije, kulturne antropologije, dizajna, kao i ekologije, biologije i geologije.

KRATKI OPIS PROJEKTA

Projekt *Revitalizacija kulturno povijesne cjeline Škrip* povezuje kulturna dobra na prostoru naselja Škrip s ciljem njihove valjane prezentacije i turističke valorizacije. Projektom je obuhvaćena ukupna zaštićena kulturno – povijesna cjelina naselja Škrip, unutar koje se ovim projektom namjerava revitalizirati pet pojedinačnih nepokretnih kulturnih dobara i jedno pojedinačno pokretno kulturno dobro. Krajnji cilj projekta je razvoj novih i kvalitetnih turističkih sadržaja u naselju Škrip te kontrolirana valorizacija kulturne baštine. Unutar navedenih sadržaja, potencijalnim konzumentima bi se nudili turistički proizvodi koji bi se temeljili na očuvanoj kulturno - povijesnoj baštini i prirodnom ambijentu, s planom da se cjelokupno naselje Škripa propisno prezentira i turistički valorizira. Polazeći od ambijentalne vrijednosti zaštićenog naselja, sakralnih i profanih građevinskih objekata/sklopova unutar istoga, u suradnji s lokalnim partnerima, namjera projekta jest razvoj i uspostava autentične smještajne i ugostiteljske ponude te razvoj komponente kulturnog turizma (Muzej otoka Brača, multimedijalni centar Muzej uja, prezentacijski centar Rudnik Minjera), s tendencijom očuvanja i kvalitetne prezentacije/interpretacije ruralne baštine i stoljetne kulture života lokalnog stanovništva te brendiranje Škripa kao prepoznatljive turističke atrakcije unutar turističke destinacije Supetra.

RADNA VERZIJA INTERAKTIVNE WEB KARTE

PROJEKTOG PODRUČJA

ŠKRIP I NJEGOVA KULTURNO - POVIJESNA DOBRA

Unutrašnjost Brača skriva mnoge vrijednosti koje su nepoznate većini uobičajenih posjetitelja otoka. Među njima zasigurno je istaknuta kulturna ostavština mjesta Škrip, naselja čije postojanje seže tri tisuće godina u prošlost. Podrijetlo naziva mjesta proizlazi iz latinske imenice *scrupi* ili *scrupulus* što u prijevodu znači oštro i golemo kamenje. Takav naziv ne iznenađuje s obzirom da kamenje navedenog opisa nalazimo na mnogim mjestima po otoku, posebice u perimetrima okolnih rimskih kamenoloma. Škrip je od svoga municipalnog središta Supetra udaljen nešto manje od 10 kilometara, a između njih mogu se vidjeti ostatci rimskog kamenoloma Rasohe iz kojeg se vadio brački kamen za gradnju Dioklecijanove palače. Također, upravo na navedenom lokalitetu je pronađen reljef urezan u stijenu s prikazom antičkog junaka Herakla. Škrip je nekada bio znatno veće i naseljenije mjesto no njegovo se stanovništvo tijekom XX. stoljeća prepolovio te danas u naselju živi oko 200 stanovnika. Pad stanovništva Škripa je jednim dijelom prouzrokovan kontinuiranim preseljenjem velikog dijela stanovništva u Splitsku nakon prestanka opasnosti od piratstva. Naime, Splitska nudila raznovrsnije mogućnosti življenja i djelatnosti, poput ribarstva i brodarstva. No za razliku od mnogih otočkih naselja koja su tijekom stoljeća nastajala da bi zatim odumirala, Škrip posjeduje kontinuitet života koji traje milenijima. Počevši od prapovijesne i antičke jezgre suvremenog naselja Škrip nalazi se danas na njegovom istočnom perimetru te ga omeđuju obrambene zidine, nastale u periodu od IV. do III. stoljeća pr.Kr na kojoj se nalazi većina najvažnijih točki u projektnog područja kulturno-povijesne cjeline.

PRIMARNA KULTURNO - POVIJESNA DOBRA

RUDNIK MINJERA

Rudnik bitumena *Minjera* je udaljen od mjesta Škrip otprilike jedan kilometar. Unatoč mnogim temeljitim speleološkim i ostalim istraživanjima, još uvijek se ne

raspoláže s točnim podacima kada se rudnik počeo koristiti za iskopavanje. Prema najviše pokazatelja, rudnik se otvorio

sredinom XVIII. stoljeća, a prvi dokumentirani podatci potječu iz 1780. godine kada se izdala prva pisana dozvola za kopanje bitumena. Rudnik je posebice bio poznat zbog proizvodnje pakline zagrijavanjem bitumenske stijene. Paklina bi se odvozila u Veneciju i druge gradove u regiji s ciljem njenog obrađivanja u asfalt. Dokaz važnosti pakline iz rudnika *Minjera* bila je međunarodna izložba u Parizu 1855. godine gdje je upravo ona s Brača imala značajnu poziciju pri jednoj prezentaciji bitumena od 30 različitih proizvođača iz cijelog svijeta. Kopanje u rudniku trajalo je još dva desetljeća, točnije do 1874. godine kada se rudnik zatvorio zbog mišljenja da je nalazište iscrpljeno.

STAMBENO-GOSPODARSKI SKLOP NIKOLIĆ-KRSTULOVIĆ

Južno od prilaza staroj jezgri naselja odvojak prilaznog puta vodi do stambeno-gospodarskog sklopa obitelji Nikolić-Krstulović. Čitav kompleks predstavlja značajan primjer ruralno-gospodarske gradnje tipične za XVIII. stoljeće s izvornim

namještajem, grafikama, poljoprivrednim strojevima i alatima koji predstavljaju izuzetno važan dio povijesti poljoprivrede i kulture ovog područja. Sklop je omeđen visokom kamenom ogradom s obrambenim elementima. Iznad nadvratnika dvorišta urezana je 1771. godina kada je bila sagrađena prva kuća.

Obitelj Nikolić, po kojoj je sklop prvotno dobio ime, došla je u Škrip za vrijeme Kandijskog rata s područja Makarskog primorja te se u Škripu prvi put spominje u popisu novog stanovništva 1747. kada je mletačka vlada novonaseljenom stanovništvu dodijelila zemljište i porezne povlastice. 1791. godine sagrađena je nova jednokatna kuća kraj suhozidnih prizemnica gdje se nalazila prva kuća i zgrada stare kuhinje. O tome svjedoči i natpis *AD 1791 A NICOLICH* s grbom u sredini na kojem je prikazana ruka koja drži zvijezdu. Dvostrešni krov s karakterističnim kamenim pločama obrubljen je kod strehe s kamenim kanalom na konzolama kojim se voda

skuplja u cisternu u prizemlju, a u kuhinji na katu je kamena kruna bunara. U sjevernom dijelu dvorišta nalazi se prizemna građevina s okruglim kamenom za mljevenje maslina i tijeskom. Masline su se stavljale u drveni koš u obliku tuljca s otvorom na dnu.

Kroz kolo se provlačila drvena poluga koju su ljudi gurali u krug čime bi se masline mljele. Samljevene masline sakupljale su se u užlijebljenom kamenom podnožju te polijevale vrelom vodom i zatim slagale u okrugle pletene vreće. Veliki prostor gospodarskog perimetra oko sklopa gotovo doseže čistinu u centru naselja gdje su pronađeni antički grobovi izdubljeni u kamenu. Važno je istaknuti da se u kući čuva značajna zbirka grafika od XVII. do ranog XIX. stoljeća koja se sastoji od predmeta kao što su zemljopisne karte, npr. karta otoka Brača s označenim posjedima i grafika fortifikacija grada Splita.

KAŠTEL CERINEO/CERINIĆ

U samom središtu naselja, uz župnu crkvu sv. Jelene smjestio se kaštel Cerineo. Izgrađen je 1570. godine na čistini zapadno od drevnog gradinskog i rimskog naselja i spada u jedan od najrepresntativnijih kasnorenesansnih utvrđenih kaštela na otoku, posebice zahvaljujući

svojoj dispoziciji. Obitelj Cerineo bila je primljena u bračko plemićko vijeće no i dalje su bili smatrani plemstvom nižeg ranga u odnosu na stare bračke plemićke kuće. Takvo stanje je trajalo do XVII. stoljeća kada su napokon bili izjednačeni s njima. Dva člana obitelji Cerineo su obnašali dužnosti soprakomita bračkih galija i sudjelovali u ratnim operacijama protiv Osmanskog Carstva te su baš iz toga razloga njihovi

posjedi u Škripu i luci Splitskoj bili fortificirani. Njihov kaštel u Škripu je nepravilnog četvrtastog oblika s dvije dijagonalno postavljene ugaone kule. Jugoistočna, veća kula u svome prizemlju ima široku *škarpu* koja završava oblim kordonskim vijencem. Na četvrtastoj kuli koja se uzdiže iznad prizemnog djela ističe se niz dvostrukih konzola i naknadno izgrađeno krunište. Oba stambena krila s kamenim krovovima imaju i vidljive puškarnice. Građevina se može raščlaniti na dva glavna krila, jedno krilo je glavna sastavnica fasade građevine koja je orijentirana prema župnoj crkvi, dok je drugo orijentirano prema zapadnoj strani. Oba krila su kamene jednokatnica koje oblikom podsjećaju na slovo L. Završavaju dvostrešnim krovom koji je djelomično pokriven crijepom, dok je ostatak prekriven kamenom pločom.

Također, na kaštel su postavljena dva natpisa koji navode dvije obnove građevine, jednu u XVII, a drugu u XVIII. stoljeću. Još do prije sto godina u dvorištu se nalazio jedan nadsvođeni trijem s terasom koja je u međuvremenu bila srušena. No

njeni kameni ostatci sačuvani u nasipu kao dijelovi arhitektonske plastike, fragmenti lukova, sedra, klesanci i dio ploča za rekonstrukciju. Od 2009. godine na građevini se vrše konzervatorski i restauratorski zaštitni radovi s ciljem obnove kaštela. 2014. godine oni su finalizirani te se time dovršava postavljanje lukova i nosača, kao i pojasnica sa zategom i drvene pod-konstrukcije prvog svoda trijema. Također, izvršeni su zidarski radovi sedrom i pločastim kamenom na križnom svodu.

MUZEJ UJA

Tridesetak metara sjeverozapadno od kaštela Cerineo nalazi se *Muzej uja*. Njegova zbirka je započeta sustavnim prikupljanjem, obnovom i zaštitom predmeta, s krajnjom zadaćom oblikovanja

formalne zbirke čime bi se zaštitila etnografska baština i svijest o svakodnevnom životu prošlih generacija. Predmeti poput preše za masline s bazenima i tijeskom te ostalih

strojeva za preradu maslina nastali su na prijelazu iz XIX. u XX. stoljeće. S obzirom na raznovrsnost i očuvanost predmeta ona predstavlja iznimno značajno svjedočanstvo kulture rada i života predaka današnjeg stanovništva toga kraja. 1864. godine, Josip Krstulović na mjestu današnjeg muzeja osnovao je manufakturu za preradu maslinovog ulja. Značajno je spomenuti da su početkom 20. stoljeća Kruno i Mandica Krstulović preuredili i nadogradili uljaru te nabavili novu prešu tada prestižne marke *Thomas Holt* koja je uspješno prerađivala maslinovo ulje do 1963, kada se uljara zatvorila, u nemogućnosti da prati nove tehnologije prerade poput pojave hidrauličnih preša. Unuk Kruna Krstulovića, Kruno Cukrov, sa svojom obitelji renovira i preuređuje uljaru u Muzej uja i otvara sa željom da javnosti predstavi povijest maslinarstva na otoku, važnu stavku bračke povijesne svakodnevnice i života otoka.

CRKVA SVETE JELENE

U samom povijesnom središtu Škripa, na mjestu gdje se formiralo novovjekovni renesansno-barokni sklop oko glavnog mjesnog trga zapadno od gradinskog naselja, nalazi se župna crkva sv. Jelene iz XIX. stoljeća. Crkva posjeduje dominantni centralni položaj unutar naselja te se ističe u njegovoj vizuri između kula kaštela Radojković i Cerineo. Važno je navesti da je jedan od najvažnijih datuma mjesta 18. kolovoza, kada se svake godine održava lokalna svetkovina (*fjera*) upravo na blagdan sv. Jelene. Titular crkve pripada sv. Jeleni Križarici, majci cara Konstantina koja se po narodnoj predaji rodila u Škripu. Gradnja crkve dovršena je 1816. godine na mjestu stare crkve sv. Jelene koja je porušena zbog trošnosti 1767. godine, a obnovljena je u provincijalnom tipu baroku. Jednobrodna građevina s izduženom nepravilnom apsidom obložena je u svome interijeru i eksterijeru s finim klesancima. Kompozicija pročelja je sastavljena od pilastara na uglovima i zabatom koji završava profiliranim vijencem izvijene linije na čijem je vrhu skulptura stojećeg Krista koji blagoslivlja. Na središnjoj osi pročelja nalazi se portal sa znatno profiliranim okvirom koji završava s dvije plitke volute. U kamenoj niši s baldahinom nalazi se kip *Bogorodice s Djetetom* na prijestolju iznad koje se nalazi velika rozeta. Oba navedena elementa pročelja su u osi s monumentalnim portalom ispod njih. Unutrašnji prostor crkve je najviše artikuliran s četiri oltarne niše ukrašene bogatom kamenom plastikom luka na stupovima, u koje su ugrađeni barokni drveni oltari sa slikanim platnima Jacopa Palme Mlađeg. Nažalost, danas su preostale samo dvije slike od četiri naslikane, budući da su druge dvije u međuvremenu ukradene. Sačuvana je oltarna slika s

prikazom Isusova krštenja i Bogorodica s Djetetom okružena svecima. Na jugoistočnom dijelu crkve nalazi se kameni dvokatni zvonik kata s ložom za zvona i završnim kamenim piramidalnim krovom. Također, pokraj crkve nalazi se ranokršćanski sarkofag s poklopcem u obliku bačvastog svoda.

KAŠTEL RADOJKOVIĆ

Na zapadnom rubu gradinskog

naselja iznad kojega je podignuta stara gradska jezgra Škripa

smjestio se kaštel Radojković, reprezentativni primjer spoja ambijentalne, rezidencijalne i obrambene arhitekture. Glavne sastavnice čitavog kompleksa su dvije jednokatne građevine i trokatna kula s ograđenim dvorištem na sjeverozapadnom dijelu perimetra kompleksa. Kula je sagrađena iznad temelja rimskog mauzoleja ili kule te gradinskog bedema, tzv. *kiklopskih zidina*. Nadalje, u

dvorištu muzeja nalaze se i ostatci ilirskih bedema, kao i ostatci tijeska za ulje koji je uklesan u prirodnoj stijeni. Po jednoj legendi u mauzoleju su sahranjene Valerija i Priska, kći i supruga cara Dioklecijana. Kula je dobila svoj današnji oblik

gradnjom novih razina tijekom XVI i XVII. stoljeća za vrijeme najžešćih sukoba s Turcima. Iz istog perioda su također i otvori puškarnica, kao i obrambeni zidići na konzolama koji uz strehu obuhvaćaju sve četiri strane kule. Prizemni dio kule je sastavljen od velikih kamenih blokova te je nadsvođen bačvastim svodom s pojasnicama. Čitavo krovništvo kompleksa izgrađeno je u kamenu sa složenim sustavom odvodnje kamenim olucima. Veća, glavna jednokatna građevina kompleksa otvorena je s četiri prozora na prvom katu zapadnog pročelja dok je na istočnom pročelju raščlanjena sa središnjim luminarom i dva široka krovna zabata. Sjeverno od navedene građevine, uz kulu, nalazi se manje zdanje L oblika. Na krovnom dijelu raščlanjena je s dva luminara do kojega se penje vanjsko kameno stepenište. Istočni perimetar kompleksa je omeđen ogradom koja seže do velikog rezervoara za vodu izdubljenog u kamenu. Prilikom arheološkog istraživanja na tom području otkrila se nekadašnja struktura antičkog naselja, kao i područje gdje se nalazilo srednjovjekovno groblje. U kaštelu se nalazi *Muzej otoka Brača*. Zbirka muzeja je sastavljena od brojnih izložaka, koja seže od antike pa sve do modernijeg vremena. Među njima nalaze se nadgrobni spomenici, žrtvenici, reljefi s kršćanskim motivima, do predmeta novije datacije, poput slika, škrinja, posuda, alata namještaja i novinskih isječaka. Stari dio Škripa uglavnom je sastavljen od tipičnih kamenih kuća s bijelim krovovima, koje su u ovom kraju karakteristične za težačku i ruralnu svakodnevicu.

CRKVA SVETOG DUHA

Jugozapadno od drevnog gradinskog naselja smjestilo se groblje Škripa. Jednom stranom omeđeno je zidinama prehistorijske fortifikacije, a drugom s prirodnom liticom. Unutar perimetara groblja pronađeni su zidovi ranijeg

rimskog kompleksa kao i ostatci hrama koji je vjerojatno bio posvećen božici Kibeli s obzirom na pronađeni natpis s njenim imenom. U centralnom djelu groblja smjestila se crkva sv. Duha, manja rustična građevina s tri broda na čijem se stražnjem dijelu nalazi izdužena nepravilna apsida, viša od prednjeg krovišta crkve. Budući da je crkva podignuta iznad antičkog sklopa ostatci ranije građevine nalaze se unutar perimetara crkve. Arheološki nalazi ukazuju da znatno veću građevinu čiji se strop protezao sjeverno i južno od današnje crkve. Dolaskom izbjeglog stanovništva Salone u Škrip tijekom VII. stoljeća jedna od prostorija navedenog kompleksa je obnovljena za sakralne potrebe te je tijekom stoljeća crkva služila kao župna crkva naselja. Crkva pokazuje nekoliko faza gradnje i rekonstrukcija tijekom stoljeća. Prvotna građevina imala je bazilikalni trobrodni tlocrt bez nadodane apside s uzdignutim srednjim brodom. Tijekom obnove građevine u ranom srednjem vijeku, svodište je bilo povišeno na svim brodovima. Zatim, za vrijeme ranoromaničke obnove tlocrtu crkve je nadodana polukružna apsida. Tijekom XVI. stoljeća prijašnji zidani pilastri povezani lukovima zamijenjeni su okruglim monolitnim stupovima, dok su na podu postavljene nadgrobne ploče, među kojima se ističe ona s grbom obitelji Cerineo na kojoj piše sljedeće: *CONSPE CERINEUM CINERES CUSTODIA CLAUDIT DONEC DESCENDAT DIGNA DOLORES DIES MDCXXXI.*

U prijevodu - *Gledaj, grob sadrži prah Cerineovih dok ne dođe sudnji dan.* Nadalje, naknadno je su u glavnoj lađi postavljeni su stupovi kasnorenesansnih profilacija, a u prostranoj apsidi kanelirani renesansni polupilastri. 1631. Crkva se proširila se u XVII. stoljeću novom apsidom i oltarom jer je vizitator Valijer ustanovio da je stara apsida preuska te oltar prestar. Također, pročelje je doživjelo nekoliko modifikacija, tijekom baroka ispred ulaza je nadodan trijem na kaneliranim kamenim stupovima koji je kasnije uklonjen. Na pročelju danas se ističe kameni okvir ulaza sa štapom i profiliranim vijencem nad kojim je jednostavna rozeta sa kvadribolom iznad koje se izdiže karakteristična visoka preslica s dvostrukim otvorom za zvona.

CRKVA SVETOG IVANA KRSTITELJA

Na zapadnom rubu starog groblja smjestila se crkva sv. Ivana Kristitelja, u neposrednoj blizini crkve sv. Duha s kojom oblikuje jedinstveni grobljanski

sklop . Građevina stilski spada u kasnu renesansu koja je na građevini izražena prilično

jednostavnom arhitektonskom plastikom navedenog stila. Unutar perimetra obje crkve nalaze se nizovi monolitnih nadgrobnih ploča na kojima je uklesan motiv alata kao što su kosiri, motike i sl. Istočno od obje crkve nalazi se novi dio groblja s niskim grobnicama u nizovima koje su tipološki bliske kasnosrednjovjekovnim nadgrobnim pločama. Crkva je djelomično izgrađena iznad pravca ilirskog gradinskog bedema. Sama građevina je sastavljena od jednog broda i pravokutne apside koji su s vanjske strane pokriveni dvostrešnim krovom. U svojoj unutrašnjosti, crkva je presvođena bačvastim svodom s profiliranim vijencem na svojoj bazi. Na središnjem dijelu zapadnog pročelja nalazi se jednostavni kameni portal s oblim štapom i profiliranim vijencem uz koji su priljubljena dva horizontalno orijentirana pravokutna prozora kamenih okvira s drvenom rešetkom. Iznad vrata nalazi se kamena rozeta sa stupićima i središnjim cvijetom, a iznad nje nalazi se kamena preslica na zidanoj bazi s profiliranim vijencem. Glavne sastavnice preslice su dva stupića povezana lukom na čijem se vrhu nalazi stilizirana ljudska glava. Također, važno je spomenuti da su na unutrašnjem dijelu sjevernog zida vidljivi ostatci ranijeg zdenca za krštenje budući da je crkva nekada služila kao krstionica, u razdoblju kada je susjedna crkva sv. Duha imala funkciju župne crkve Škripa. Završetkom gradnje nove župne crkve sv. Jelene crkva Ivana Krstitelja dobiva ulogu mrtvačnice.

SEKUNDARNA DOBRA NA PROJEKTNOM PROSTORU

CRKVA SVETOG ANTE

Nekadašnja barokna crkvice sv. Ante na južnoj strani sela je danas prilično propala te se već odavno ne koristi za sakralne funkcije nego kao privatni prostor za skladištenje. Zbog navedenog stanja potreban joj je status zaštićenog kulturnog dobra.

ŽUPNI DVOR

Župni dvor naselja Škrip pratio je sudbinu same župe. Nekada bogata župa i njen dvor zbog gubitka zemlje, agrarne reforme, nacionalizacije nakon Drugog svjetskog rata i prolaskom vremena prilično je propao. Župna kuća je velika kamena građevina, klasičnom stilu gradnje s pokrivenom s pločama.

Grada Supetra, obnovila i muzejski potrebe župe bi prikladnija građevina.

napravljeni u dalmatinskom krovu kamenim Prema planu ona bi se koristila kao prostor, a za se sagradila

VIDIKOVAC BOŽIDARA MIRIĆA

Na istočnom rubu naselja, istočno od groblja, nalazi se vidikovac s reprezentativnim panoramskim pogledom na okolni krajolik otoka Brača, kao i mora. Dobio je ime po izvornom bračkom pjesniku Božidaru Miriću.

DEFINIRANJE ZADAĆE, VIZIJE I **VRIJEDNOSTI PROJEKTA**

ZADAĆA

Zadaća označava samu svrhu projekta *Revitalizacija kulturno povijesne cjeline Škrip* i služi kao vodič za planiranje, razvoj i pozicioniranje u budućnosti. Definira temelje vođenja oblikovanja vizije, vrijednosti te implementacijske planove i dokumentaciju. Svaka izjava o projektnoj zadaći je dinamični i fleksibilni dokument koji se treba regularno revidirati shodno različitim situacijskim i podatkovnim promjenama od strane projektnog tima. Revizijske aktivnosti su korisne pri definiranju glavnih sastavnica projekta i njihove repozicije u svrhu povećanja relevantnosti i brzog prepoznavanja promjena vanjskog okruženja. Projektna zadaća jest održivo korištenje s konačnim ciljem obnove, valorizacije i preventivne zaštite projektnog područja Škrip te stvaranja dodatnih vrijednosti koje mogu doprinijeti povećanju kvalitete života lokalnog stanovništva, kao i bogatijoj turističkoj ponudi destinacije.

VIZIJA

Vizija označava razlog postojanja projekta s naglaskom na isticanje glavnih izvedbenih sastavnica njegove glavne zadaće. Glavna stavka navedene metode jest motiviranje glavnih aktera i dionika unutar direktnih projektnih aktivnosti te nadalje pri dugoročnom razvoju projekta. Vizija pozitivistički opisuje sve točke realizacije projekta te odgovara na pitanja poput; Na koji način projekt poboljšava kvalitetu

života i kulturno-turističku stanje? Koji je odnos projekta prema zajednici i posjetiteljima? Tko je glavni korisnik projekta? Koje su zadane usluge?

Glavna stavka vizije jest revitalizacija naselja Škrip i njegove neposredne okolice te stvaranje inovativnog i suvremenog, doživljajnog i edukacijskog žarišta kulturne baštine otoka Brača za sve njegove stanovnike i posjetitelje.

VRIJEDNOSTI

Vrijednosti projekta su sastavljene od osnovnog nukleusa strateških projektnih principa koje se vidljive i prepoznatljive unutar svih njegovih razvojnih segmenata i aspekata.

Svijest o potrebi zaštite i obnove kulturne baštine – Potreba osvještavanja svih baštinika tijekom svih projektnih aktivnosti, posebice pri kreaciji i planiranju programa i interpretaciji kulturne baštine.

Edukacija – Akumulacija i prenosivost svih znanja o lokalnoj kulturnoj baštini i važnosti njene zaštite i valorizacije

Partnerstva i umrežavanja – poticanje aktivnih partnerstava i umrežavanja na nacionalnoj i europskoj razini u svrhu dugoročnog razvitka projekta, produbljivanja znanja i širenju profesionalnih i osobnih horizonata.

Jedinstvenost doživljaja i atmosfere – stvaranje specifičnog doživljajnog iskustva koje bi služilo kao poticaj lokalnom stanovništvu i posjetiteljima o važnosti skrbi za kulturnu i okolišnu baštinu područja.

ANALIZA STANJA I OKRUŽENJA

SWOT ANALIZA

SWOT analiza predstavlja strateški instrument pomoću kojeg se dinamički utvrđuju sučeljavaju snage/slabosti okruženja s prilikama/opasnostima radi identificiranja

šansi/rizika projektne održivosti. Projekt se u ovom slučaju analizira kroz postojeće kulturno-turističko stanje Grada Supetar

PREDNOSTI	SLABOSTI
Bogata-kulturno povijesna ostavština	Djelomična urbana degradacija i zapuštenost
Očuvana prirodna bogatstva	Demografsko opadanje
Očuvana povijesna cjelina naselja	Nedovoljna opća valorizacija
Djelovanje TZ Supetra i <i>LAG-a Brač</i>	Izražena sezionalnost
Tradicija turističkih i uslužnih djelatnosti	Ekonomska nesigurnost

Analiza vanjskih mogućnosti i prijetnji je proširena na demografiju i opća ekonomska kretanja jer je navedeno segment o kojem direktno ovisi održivost svakog projekta, pa tako i projekta *Revitalizacije kulturno povijesne cjeline Škrip*. Daljnjom analizom može se zaključiti da je trenutno omjer mogućnosti prilično veći od omjera prijetnje. Kvalitativni i kvantitativni čimbenici koji utječu na rast mogućnosti su mnogobrojni trendovi kojima jedinice lokalne samouprave u okviru Europske Unije trenutno odgovaraju kreativnim, propulzivnim i sustavnim akcijama valorizacije, zaštite lokalnog identiteta i prepoznatljivosti lokalnih karakteristika u općim izazovima globalizacije i procesa ujedinjavanja. Popratna pojava navedenih kretanja jest i neo-liberalni kapitalizam i preveliki utjecaj tržišta na sve aspekte ljudskog života.

MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
Porast mogućnosti za sufinanciranje projekata iz fondova Ministarstva RH i EU	Negativno gospodarsko stanje regije

Porast interesa i svijesti o potrebi zaštite kulturnih i prirodnih vrijednosti i njihove važnosti kao pokretača razvoja	Pogoršanje životnog standarda ciljnih skupina
Mogućnost umrežavanja i stvaranja <i>clustera</i> koji bi ujedinio kulturno-turističku ponudu projektnog područja	Ugrožavanje kulturno-povijesne cjeline i okoliša prekomjernom izgradnjom
Relativna blizina grada Splita i Zračne luke Brač	Nedostatna podrška od strane javne uprave i pojedinaca

Trenutna zasićenost turističkih posjetitelja jednoobraznošću izazvala je sve veću usmjerenost istih na autentičnost lokalnih vrijednosti destinacije u kojoj borave. Navedeno je izazvalo sve veću potražnju za atrakcijama specijalnih interesa i novim destinacijama, nastalih kao posljedica povećanja svijesti lokalnog stanovništva o vrijednosti njihove baštine te provedbe suvremenih i inovativnih metoda zaštite, promocije i valorizacije. Mogućnosti su prepoznate u trendu razvitka turističkog sektora kojeg određuje sve veća fragmentacija godišnjih odmora te kraći odmori u različitim destinacijama tijekom cijele godine te

ANALIZA DIONIKA

Za uspješnu provedbu svakog projekta potrebna je podrška lokalnih dionika koje možemo podijeliti na primarne, sekundarne i tercijalne dionike. Primarni dionici odnose se na lokalne i regionalne (županijske) subjekte, sekundarni na nacionalne, a tercijarni u širem međugraničnom, transnacionalnom i europskom kontekstu.

PRIMARNI DIONICI

Primarni dionici su glavni korisnici i promotori projekta revitalizacije. U prvom redu se odnose na lokalnu i regionalnu upravu i samoupravu, Grad Supetar i Splitsko-dalmatinsku županiju te sve dionike kojima zaštita kulturne baštine i prirodnih dobara, turizam i održivi razvoj. Kulturno – znanstvene institucije na području Supetra i šire okolice važne su za razvoj projekta jer je svaka suvremena ustanova svjesna da su umrežavanja i stvaranje partnerstava važni čimbenici pri projektnoj realizaciji. Lokalnim predstavnicima javnog sektora kultura postaje sve važniji čimbenik turističkog razvoja.

SEKUNDARNI DIONICI

Sekundarni dionici su sve sektorski srodne institucije, ustanove, udruge i projekti na nacionalnoj razini koji podupiru održivi razvoj zaštite kulturne baštine projektnog područja, prvenstveno stručne ustanove, udruge ili pojedinci kojima je u interesu uspješna provedba projekta.

TERCIJALNI DIONICI

Tercijalni dionici obuhvaćaju sve europske i ostale međunarodne organizacije, institucije, pojedince i ostale aktere koji mogu služiti kao podrška projektu pri njegovoj realizaciji. Nadasve je važno da dijele etičke i strukovne kodekse. Navedeni čimbenici mogu dati dugoročni doprinos projektu kroz umrežavanja i partnerstva pri svim zajedničkim projektima.

ANALIZA CILJNIH SKUPINA

Projekt *Revitalizacija kulturno povijesne cjeline Škrip* i njegove glavne sastavnice, programi i aktivnosti posjeduju međusobno različite ciljne skupine. Naime, dio

ciljnih skupina je generalno zajednički uklopljen, dok su neke specifične. U ovom dijelu će se sprovesti se djelomična analiza ciljanih skupina koja se odnosi na cjelokupni projekt, dok će se za razvoj svake pojedinačne sastavnice posebno ustanovljivati detaljnije ciljne skupine u sljedećih etapama planiranja i implementiranja projekta. Ciljne skupine mogu se podijeliti na primarne i sekundarne:

PRIMARNE CILJNE SKUPINE

- ❖ Jednodnevni izletnici/ekskurzije: turisti na otoku često odlaze na jednodnevne izlete u ostale atraktivne destinacije. Za navedenu skupinu važna je jedinstvenost kulturne baštine, povijesti, gastronomske ponude itd.
- ❖ Školske grupe (osnovne i srednje škole): U Republici Hrvatskoj ima oko 320 000 učenika u osnovnim školama. Oni moraju barem jedan dan provesti na terenskoj nastavi. Također postoji i veliki broj učenika srednjoškolskog uzrasta koji trebaju provesti terensku nastavu kao dio zahtijevanog kurikulumu. Njima će se zabavno-edukativnom metodom prezentirati kulturno povijesno nasljeđe čitavog područja
- ❖ Obitelj s djecom (dobi 2 – 15 godina): zadovoljavanje osnovnih obiteljskih potreba: međusobna socijalizacija, odgoj, obrazovanje i zabava tj. kvalitetno korištenje vremena usmjereno na čitavu obitelj. Zadovoljenje specifičnih potreba kao širenje znanja o kulturi i tradiciji i korištenje posebnih sadržaja, npr. kreativne radionice.
- ❖ Avanturisti i posebne grupe (*team-building*, seminari) Škrip je smješten u području očuvanog nasljeđa, atraktivne vizure pogodne za doživljajni turizam, avanturu i sport
- ❖ Stručna javnost: S obzirom na kulturnu važnost područja i kontinuirani potencijal za daljnja stručna istraživanja, inovativnim metodama interpretacije

- ❖ Turističke agencije: različitim metodama promocije omogućit će se veća vidljivost destinacije. Animiranjem i sustavnim djelovanjem pri turističkim agencijama broj posjetitelja bi trebao znatno porasti.

SEKUNDARNE CILJNE SKUPINE

- ❖ Lokalne udruge i akcijske grupe: navedene skupine će same implementirati dio aktivnosti nakon što se projekt završi sa seminarima, radionicama, raznim manifestacijama i ostalim događajima. Njihova uporaba projekta i doprinos će biti indirektan te će njime dobiti mogućnost i pogodnu platformu za edukaciju.
- ❖ Lokalno stanovništvo: projektom će se otvoriti nova radna mjesta i povećati broj poslovnih prilika, poboljšati uvjeti života smanjenjem zapuštenosti i izolacije mjesta. Implementiranjem ovog projekta, putem edukacije i stvaranja prilika za međuregionalno povezivanje i poticanje razvoja neiskorištenog potencijala za razvoj turizma u prilično zapuštenoj zoni Škripa kojim bi se osigurala zonalna i regionalna ujednačenost gospodarskog razvoja Hrvatske.
- ❖ Investitori: poboljšanjem turističke ponude povećat će se atraktivnost i vidljivost koja će generirati investicije. Iako promotivne aktivnosti nisu direktno usmjerene prema potencijalnim investitorima, slijedom projektne implementacije trebao bi se izvršiti utjecaj na razvijanje novih proizvoda i investicija u Škripu i široj okolici. Lokalnim i regionalnim poduzetnicima i investitorima dati će se prostor za promociju svojih proizvoda i usluga u okvirima koji su obuhvaćeni projektom.

OPĆI PROJEKTNI CILJEVI

1. CILJ Povećanje vidljivosti i atraktivnosti projektnog područja
2. CILJ Poticanje razvoja i implementacije infrastrukture za održivo korištenje kulturno-povijesne baštine
3. CILJ Razvoj poslovne klime i stvaranje novih radnih mjesta

OČEKIVANI REZULTATI

Izravni

- ❖ Uređene i organizirane nova turističke atrakcije – zaštićena, obnovljena i inovativno interpretirana kulturna baština dostupna svim ciljnim skupinama
- ❖ Povećanje turističkog prometa
- ❖ Unaprjeđenje turističke ponude Grada Supetar i otoka Brača
- ❖ Poboljšana vidljivost i atraktivnost projektnog područja
- ❖ Razvoj inicijativa iz područja kulture i zaštite okoliša

Neizravni

- ❖ Princip održivosti usvojen kao model upravljanja kulturnom baštinom
- ❖ Poboljšanje stručnih kapaciteta lokalne zajednice, posebice dijela uključenog u upravljanje kulturno-povijesnim i prirodnim dobrima.
- ❖ Razvoj poduzetničkih i javnih inicijativa
- ❖ Poboljšana disperzija turističke ponude unutar područja Grada Supetra

PRILOG: PRIMJER INTERAKTIVNOG SUČELJA

Škrip

Dugu povijest i kulturu otoka Brača najbolje ćete upoznati posjetite li Škrip, najstarije naselje na otoku. Prehistorijski bedemi, brojni arheološki nalazi, sarkofazi i reljefi, te srednjovjekovni grobovi svjedoče o dugoj povijesti ovog mjesta i životu na otoku Braču. Na mjestu ilirskih zidina, koje datiraju još iz 1400. godine prije Krista, podignut je rimski mauzolej, pa zatim obrambena tvrđava Radojković, koja danas predstavlja muzej otoka Brača sa zanimljivim eksponatima iz spilje Kopačina, rimskim nadgrobnim spomenicima, pomorskim kartama i raznim bračkim rukotvorinama. Ovaj dragulj kulturne baštine otoka Brača uvijek je rado posjećena destinacija.

Welcome

About Me

My Gallery

ZAHVALE

Sljedeće osobe su nam neizmjerljivo pomogle pri procesu izrade ovog *Idejnog rješenja* te im se ovim putem zahvaljujemo:

Ivana Marković, gradonačelnica Grada Supetra

Tonči Sanader, predsjednik LAG-a Brač

Vanja Kovačić, viši savjetnik-konzervator u Konzervatorskom odjelu Split

don Marko Plančić, župnik župe Svete Jelene Križarice, Škrip

Zvonimir Krstulović

Krunoslav Cukrov